



Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. de Staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties en
Digitalisering
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

**Regeringscommissaris
Informatiehuishouding**

Turfmarkt 147, 2511 DP
Den Haag

Contactpersoon

[Redacted contact information]

Datum 24 januari 2023
Betreft Advies over het bewaren en beheren van chatberichten -
Regeringscommissaris Informatiehuishouding

Geachte mevrouw Van Huffelen,

Het "sms-debat" dat op 19 mei 2022 in de Tweede Kamer plaatsvond heeft de toenmalige praktijk met betrekking tot het bewaren en beheren van chatberichten onder een vergrootglas gelegd. De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft gedurende het debat zowel het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (hierna: ACOI) als de Regeringscommissaris Informatiehuishouding om advies gevraagd inzake het bewaren en beheren van chatberichten.

In de informatiesamenleving is transparantie onvermijdelijk. De overheid, inclusief haar bestuurders, moet veel meer in openbaarheid werken en verantwoording afleggen. Gedurende het debat werd duidelijk dat in de huidige praktijk waardevolle informatie onterecht kan worden vernietigd, of dat deze informatie op een niet duurzaam toegankelijke manier wordt opgeslagen. In het advies van de parlementair advocaat¹ en het rapport van de Inspectie Overheidsinformatie & Erfgoed² wordt geconstateerd dat de handreiking bewaren chatberichten³ niet volledig in lijn is met de Archiefwet 1995 en de Wet open overheid. Twee wetten die toegang tot overheidsinformatie faciliteren en daarmee cruciaal zijn voor het functioneren van de democratische rechtstaat.

Op 19 januari 2023 heeft het ACOI zijn advies⁴ uitgebracht over het bewaren en beheren van chatberichten door de overheid. Als Regeringscommissaris Informatiehuishouding steun ik dit advies en benadruk ik, samen met het ACOI, het belang van een goede informatiehuishouding en een open overheid. Toegang tot overheidsinformatie is zoals gezegd noodzakelijk voor het goed functioneren van het openbaar bestuur en de democratische rechtstaat. Het advies met betrekking tot het aanwijzen van sleutelfunctionarissen wiens zakelijk contact zorgvuldig dient te worden beheerd en bewaard, onderschrijf ik.

¹ Advies parlementair advocaat: [Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties \(VII\) voor het jaar 2023 | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

² Rapport IO&E: [De archivering van chatberichten bij het ministerie van Algemene Zaken | Rapport | Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed \(inspectie-oe.nl\)](#)

³ Handreiking bewaren chatberichten: [Handreiking bewaren chatberichten | Rapport | Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding](#)

⁴ Advies ACOI Bewaren Chatberichten: <https://www.acoi.nl/chatberichten/>

In aanvulling op het advies van het ACOI wil ik in deze brief een drietal belangrijke punten meegeven omtrent het bewaren en beheren van chatberichten. Indien er naar aanleiding van deze brief vragen of opmerkingen zijn, ben ik uiteraard beschikbaar voor nadere toelichting.

1. Gelijk beleid over alle middelen heen

Allereerst adviseer ik om geen onderscheid te maken tussen de verschillende typen berichten (waaronder e-mailberichten, apps, berichten van social media, et cetera). Beleid moet middel onafhankelijk gespecificeerd worden en in samenhang met elkaar worden ontwikkeld. Verschillende middelen met verschillend beleid voor het bewaren en beheren, bemoeilijken de uitvoering daarvan en leiden tot een toenemende mate van complexiteit. Deze complexiteit verhoogt de kans op fouten en staat ons ideaal van duurzaam toegankelijke overheidsinformatie in de weg. Daarnaast gaan technologische veranderingen dusdanig snel dat middel-specifiek beleid snel achterhaald kan raken, wat in een dergelijk geval leidt tot onduidelijkheid over de juiste werkwijzen. Met één beleid over alle middelen heen kan adequaat en eenduidig op nieuwe ontwikkelingen worden ingespeeld.

Omdat door de zogenoemde 'overige ambtenaren' niet veel vakinhoudelijk wordt gechat, adviseert het ACOI het berichtenverkeer van deze groep overige ambtenaren niet structureel te bewaren. Voor e-mailarchivering geldt nu dat alle e-mailberichten van de overige ambtenaren worden veiliggesteld voor de duur van 10 jaar, waarna ze vernietigd worden. Dit vanuit de constatering dat e-mails vaker vakinhoudelijke informatie bevatten dan chatberichten. Ik adviseer u te onderzoeken hoe de processen en voorzieningen gemoderniseerd kunnen worden om – in lijn met de geadviseerde werkwijze bij chatberichten – ook de e-mailberichten van overige ambtenaren in de toekomst niet systematisch op te hoeven slaan. Het beleid voor chat- en e-mailberichten kan gelijk worden getrokken, onder de voorwaarde dat de werkplek van (met name) de beleidsambtenaar radicaal gemoderniseerd wordt (zie punt 3). Tot die tijd moeten, conform het beleid e-mailarchivering, alle e-mails veiliggesteld worden.

2. Zorg voor striktere sturing op middelen

Voor de uitvoerbaarheid van het advies van het ACOI dienen personen in sleutelfuncties werkgerelateerde chatberichten te scheiden van privé- en partijpolitieke chatberichten. Het is aan te bevelen hier overheidsbreed beleid op te maken en uitvoering aan te geven. Dit zal alleen werken wanneer het ook overheidsbreed op gestandaardiseerde wijze wordt geïmplementeerd. Dit betekent mijns inziens het einde van de 'bring your own device'-filosofie. Telefoon, werkplek en andere relevante apparaten worden door de werkgever verstrekt en alleen met deze verstrekte middelen mag worden gewerkt. Om onder andere de standaardisering van werkmiddelen afdwingbaar te maken, werk ik aan een conceptwetsvoorstel, dat ik te zijner tijd aan u zal voorleggen.

Vanwege het dringende karakter, is het nodig om op korte termijn stil te staan bij de vraag of de huidige bevoegdheden en mandaten, van zowel de relevante bewindspersonen, als de CIO-Rijk en de CIOs, voldoende zijn om hier sturing aan te kunnen geven. Mocht er blijken dat er in principe wel voldoende mandaat en

bevoegdheden bestaan, dan moet op korte termijn onderzocht worden waarom deze niet gebruikt (kunnen) worden.

3. Transformeer naar een 'Werkplek van de Toekomst'

In de huidige situatie zorgt het verkokerde informatielandschap van de overheid voor een onsamenhangende berg informatie: er wordt gebruikgemaakt van losstaande document management systemen (DMS'en), lokale schijven, gedeelde schijven, websites, sociale media, mailboxen, iBabs en tot slot meerdere chat-applicaties op telefoons. Oorzaak is dat verschillende werkzaamheden en verschillende organisaties gefragmenteerd geautomatiseerd zijn. Nu werkt iedere overheidsprofessional met een eigen e-mail account, een eigen harde schijf, eigen app-voorziening, en ga zo maar door. Daardoor kost het zowel overheidsprofessionals als de burger moeite om informatie te vinden en de gevonden informatie met elkaar in verband te brengen. Ook het beheer van informatie lijdt noodzakelijkerwijs onder deze fragmentatie.

Met slim gebruik van de mogelijkheden die digitale technologie de overheid vandaag de dag biedt, kan de werkplek van overheidsprofessional drastisch worden verbeterd. Daarbij is niet elk middel apart geautomatiseerd, maar werkt de overheidsprofessional opgavegericht, in gemeenschappelijke dossiers, zoveel mogelijk bestemd voor actieve openbaarmaking. In die dossiers vinden we dan niet alleen de nota's, maar ook de communicatie, en alle andere informatie-activiteiten terug van eenieder die bij dat dossier betrokken is. Dit is niet alleen ten behoeve van de efficiëntie of voor de gebruikservaring van de overheidsprofessional aantrekkelijk, maar ook ten behoeve van openbaarheid, beheer en archivering. De werkplek van de toekomst moet als het ware privacy, openbaarheid, veiligheid en archiveren op voorhand, ofwel "by design", mogelijk maken. Om deze reden is het cruciaal nu al te kijken naar de werkplek van de toekomst, waarbij middelen samen komen in de opgave van de overheidsprofessional. Iets waar forse investeringen voor nodig zullen zijn die niet zijn meegenomen in de toekenning van middelen aan het Programma Open op Orde.

Afsluitend

Hoewel een adviesvraag inzake chatberichten klein en overzichtelijk lijkt, is het vraagstuk onlosmakelijk verbonden aan een veel fundamenteeler vraagstuk: de noodzaak tot verdergaande transparantie van de overheid. De omgang met chatberichten moet in dat licht gezien worden en vergt dus een bredere en meer diepgaande aanpak. Door nu eerste stappen te zetten in de richting zoals in het advies van het ACOI beschreven, met medeneming van de kanttekeningen die ik hier heb gemaakt, ben ik ervan overtuigd dat we daarmee ook de noodzakelijke grotere verandering in gang zetten.

Hoogachtend,


Regeringscommissaris Informatiehuishouding